

- 2) Знайшов. Учням. Батькам. Вчителям. Більшість освітніх видатків йде на виплату зарплати вчителям. URL: <https://znayshov.com/News/Details/bilshist-osvitnikh-vydatkiv-yde-na-vyplatu-zarplaty-vchyteliyam-minfin>
- 3) Звіт про виконання бюджету міста Києва за I квартал 2024 року. Департамент Фінансів КМДА URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-mista-kyieva-za-i-kvartal-2024-roku.pdf>
- 4) Звіти про виконання програми «Освіта Києва. 2019-2023 роки». Департамент освіти і науки виконавчого органу КМДА. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/zvity-pro-vykonannia-prohramy-osvita-kyieva-2019-2023-roky>
- 5) Звіт про виконання бюджету міста Києва за 2024 рік. Департамент Фінансів КМДА. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-mista-kyieva-za-2024.pdf>
- 6) Finland's Right to Learn Programme : Achieving equity and quality in education - No. 61. OECD EDUCATION POLICY PERSPECTIVES. URL: https://www.oecd.org/en/publications/finland-s-right-to-learn-programme_65eff23e-en.html

Антків В.

аспірант кафедри фінансів імені В. Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., проф. кафедри фінансів імені В. Федосова Корнєєв В.

КОНТРИКЛІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ НЕФІНАНСОВИХ КОРПОРАЦІЙ: НОВІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах пошуку можливостей фінансування розвитку нефінансових корпорацій необхідним є створення контриклічних механізмів, здатних забезпечити безперервний доступ нефінансових корпорацій до капіталу. Йдеться не лише про традиційні інструменти державних гарантій та відсоткових субсидій, а й про інституційні рішення – створення спеціальної кредитно-інвестиційної установи розвитку як «якоря» довгострокового кредитування та трансформацію чинної моделі монетарної політики.

Традиційна модель монетарної політики в Україні зосереджена переважно на короткострокових інструментах підтримки ліквідності банків, що обумовлює високий рівень волатильності ставок та строків кредитування. У фазах економічного спаду така структура фінансування призводить до різкого скорочення довгих ресурсів, оскільки банки не мають стабільного доступу до дешевих грошей у тривалому горизонті. Відсутність інституційно закріплених механізмів довгого рефінансування позбавляє нефінансові корпорації можливості планувати інвестиційні програми в таких секторах, як машинобудування, військово-промисловий комплекс, аграрна та харчова переробка, де окупність проєктів сягає 7–12 років.

Запровадження цільових програм рефінансування НБУ на терміни 7–15 років створює якісно новий ресурсний контур фінансової системи. Банки отримують стабільний ресурс під нижчу вартість, зобов'язані спрямовувати його на інвестиційні кредити, що забезпечує нефінансовим корпораціям доступ до довгих і дешевших коштів. Для держави це означає можливість поєднання монетарної політики з промисловою, оскільки рефінансування безпосередньо підв'язується під цілі структурної модернізації та розвитку доданої вартості. У результаті формується контриклічний механізм, коли

навіть у фазі спаду зберігається потік довгострокових інвестиційних ресурсів у стратегічні галузі.

Однією з головних перепон для розширення інвестиційного кредитування в Україні є високий рівень ризиків, які банки змушені враховувати у процентних ставках та вимогах до застави. Для нефінансових корпорацій це означає або надмірну вартість позикових ресурсів, або фактичне блокування доступу до фінансування через дефіцит якісного заставного майна. Особливо це стосується підприємств, які працюють у секторах із довгим інвестиційним циклом – машинобудуванні, оборонно-промисловому комплексі, аграрній переробці. В умовах спаду такі ризики лише посилюються, що призводить до проциклічного ефекту, адже банки різко згортають кредитування, тоді як бізнес найбільше потребує ресурсів.

Запровадження системи державних гарантій, зокрема портфельних, здатне суттєво змінити цю ситуацію. На відміну від індивідуальних гарантій під кожен окремий кредит, портфельні дозволяють покривати одразу групу позик, що знижує адміністративне навантаження та підвищує ефективність інструменту. Держава, беручи на себе частину ризиків неповернення (наприклад, 50–70% тіла кредиту), стимулює банки активніше кредитувати стратегічні галузі навіть у фазах економічного спаду. Це створює ефект мультиплікатора: на кожен гривню бюджетних гарантій банки можуть видати у декілька разів більший обсяг позик, зменшуючи ризикову премію та забезпечуючи довший горизонт кредитування.

Впровадження портфельних гарантій у поєднанні з довгостроковим рефінансуванням НБУ та фіскальними стимулами (субсидії на відсоткові ставки, податкові пільги для інвесткредитів) формує комплексний контрциклічний механізм. Для нефінансових корпорацій це означає стабільніший доступ до капіталу на прийнятних умовах, для банків – розширення можливостей управління ризиком, а для держави – структурну трансформацію економіки через підтримку інвестицій у виробництва з високою доданою вартістю.

Механізм субсидування відсоткових ставок є одним із найважливіших контрциклічних інструментів, що дозволяє державі безпосередньо впливати на вартість довгострокових інвестиційних кредитів для нефінансових корпорацій. Його особлива цінність полягає у здатності знижувати фінансове навантаження на бізнес у фазах спаду, коли ринкові ставки зростають, а приватні банки схильні скорочувати кредитні портфелі. У таких умовах державна участь у фінансуванні не лише компенсує частину відсотків, а й створює стабільний «якір довіри» для підприємств та банківської системи загалом.

В українських реаліях доцільно не створювати нових фрагментарних програм, а підвищити ефективність уже існуючої програми «Доступні кредити 5-7-9%». Її модернізація повинна передбачати чітку орієнтацію на інвестиційні кредити зі строком понад 7 років, що дозволить підприємствам реалізовувати проекти з довгим циклом окупності. Наразі значна частина виданих кредитів за цією програмою має коротко- і середньостроковий характер, що не вирішує проблеми структурної модернізації економіки. Запровадження спеціальних квот на фінансування переробної промисловості, машинобудування, військово-промислового комплексу та

агропереробки забезпечить концентрацію державної підтримки на галузях, які генерують найбільшу додану вартість та мають стратегічне значення для економічної безпеки.

Додатковий ефект від впровадження таких контрциклічних заходів полягає у створенні передбачуваних і стабільних умов фінансування бізнесу. Підприємства отримують можливість будувати довгострокові інвестиційні стратегії, не побоюючись різких стрибків вартості кредитних ресурсів. Банки, у свою чергу, отримують гарантії компенсації процентного ризику, що зменшує їхню схильність до надмірного скорочення портфелів у кризових умовах. В результаті формується регуляторна синергія між бюджетною та банківською системою, коли створюються комбінаційні передумови для контрциклічного фінансування інвестиційно-орієнтованої економіки.

Література:

1. Національний банк України. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
2. Буряченко А., Бороденко Т. Вплив банків на ринок державних цінних паперів в умовах повномасштабного вторгнення: виклики та стратегії адаптації // Модерні фінанси: глобальні виклики і сучасні тренди: монографія / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Екон. думка, 2024. С. 576–587.
3. Дзюблюк О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. Вісник економіки. 2023, № 3, С. 8–25. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.008>.

Артюх Є.

ОП «Фінанси», 6 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова, Левченко К.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Податок на прибуток підприємств є одним із ключових елементів системи оподаткування та відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості держави. Він належить до групи прямих загальнодержавних податків, що справляються на підставі фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання. Теоретичною основою формування цього податку є трактування прибутку як частини створеної економічної вартості, що може бути оподаткована без негативного впливу на оборотний капітал підприємства.

У науковій літературі існує декілька підходів до розуміння ролі податку на прибуток. Представники класичної школи дотримуються принципу мінімального втручання держави в економічні процеси і, відповідно, обмеження податкового навантаження. Кейнсіанська економічна школа розглядає податок на прибуток як інструмент активного впливу на інвестиційний попит та обсяг виробництва. Представники неокласичної теорії наголошують на необхідності зниження ставок і детінізації бізнесу, що забезпечить стимулювання економічної активності.

Водночас у сучасних умовах податок на прибуток підприємств виконує як фіскальну, так і регулятивну функції, забезпечуючи збалансування бюджету та